

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของสมาคมฯ ในการบริหารกิจการของสมาคมฯ และบริการที่สมาคมมีต่อสมาชิก ประโยชน์ของสมาชิกที่ได้รับจากสมาคมฯ ความร่วมมือของสมาชิกที่มีต่อสมาคมฯ ความเห็นและความต้องการของสมาชิกที่มีต่อสมาคมฯ ปัญหาการดำเนินงานของสมาคมฯ และขอเสนอแนะในการปรับปรุงสมาคมฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม 2 ประเภท ได้แก่ แบบชี้แจงเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ผู้ตอบเห็นด้วย (Checklist) และแบบเลือกตอบ (Multiple choice) ส่งไปยังสมาชิกของสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 15 สมาคม สมาคมละ 20 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 300 คน ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง แบบสอบถามได้รับคืน 240 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.00

สรุปผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

- บทบาทของสมาคมฯ

การบริหารภายในสมาคมได้แก่การเก็บค่าบำรุงสมาชิก ซึ่งสมาคมฯ ส่วนมากเรียกเก็บค่าบำรุงเป็นรายปีในอัตราทยอยบาทขึ้นไป ทางด้านการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของสมาคมฯ ใช้วิธีการเลือกตั้ง โดยลงคะแนนและนับคะแนนโดยเปิดเผยมากที่สุด และสถานที่ที่ใช้ในการประชุมสมาคมฯ ส่วนมากใช้สถานที่ภายในบริเวณโรงเรียน

- การจัดบริการของสมาคมฯ

บริการที่สมาคมฯ ให้แก่สมาชิกทั่ว ๆ ไปคือ บริการทางด้านวิชาการที่สมาคมฯ จัดโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายและบริการของสมาคมที่จัดให้แก่ครูคือ ส่งเสริมสวัสดิภาพทางด้านการให้เงินกู้ยืมแก่ครูในโรงเรียน และจัดหาอุปกรณ์การสอนเพื่อส่งเสริมครูทางด้านวิชาการ และให้ทุนการศึกษาต่อแก่ครูตามโอกาสอันสมควร สมาคมฯ ปรับปรุงการเรียนการสอนโดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาเพิ่มเติม และจัดหาครูพิเศษมาสอนแก่นักเรียน นอกจากนี้บริการของสมาคมฯ ที่ให้แก่ชุมชน คือบริการทางด้านวิชาการโดยเผยแพร่วิชาการที่จำเป็นแก่ชุมชน

ประโยชน์ของสมาคมฯ

ประโยชน์ของสมาคมฯ ช่วยให้ผู้ปกครอง และครู มีความเข้าใจในหน้าที่
ของคนที่ทำหน้าที่เรียนคึ้น เพราะมีการปรึกษาหารือระหว่างผู้ปกครองและครูในโอกาสต่าง ๆ
ประโยชน์ต่อการส่งเสริมความเข้าใจในกิจกรรมประชาธิปไตยของสมาคมฯ ทำให้สมาชิก
เข้าใจกิจกรรมทางค่านนี้ในระดับปานกลาง โดยสมาคมฯ จัดการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร
และการให้สมาชิกมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และ ประโยชน์ทางค่านมนุษยสัมพันธ์คือช่วยให้
ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนได้พบกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจกันคึ้น

นโยบายการทํางานของสมาคมฯ

ลักษณะของนโยบายของสมาคมฯ สมาคมต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด
และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา อบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความประพฤติ
มีวัฒนธรรมคึ้งาม และมีสุขภาพสมบูรณ์ เป็นพลเมืองคึ สมาชิกร่วมกันสนใจในนโยบายของ
สมาคมฯ พอสสมควร และเห็นว่านโยบายของสมาคมฯ ควรมีการปรับปรุง

ความร่วมมือของสมาชิก

สมาชิกส่วนมากร่วมมือกิจกรรมของสมาคมฯ โดยเข้าร่วมประชุมสมาคมฯ และการ
แสดงความคิดเห็นส่วนคัวเมื่อมีโอกาส และการจัดประชุมสมาคมฯ สมาชิกส่วนมากไปร่วม
ประชุมเป็นบางครั้ง

ความเห็นของสมาชิก

สมาชิกเห็นว่า นโยบายของสมาคมฯ ควรมีการปรับปรุง คณะกรรมการของสมาคมฯ
ควรประกอบด้วยครูและผู้ปกครองจำนวนเท่ากัน อัตราค่าบำรุงสมาคมฯ ควรเก็บเท่าเดิม
ซึ่งส่วนมากเก็บเป็นรายปี ๆ ละ 100 บาทคึ้นไป และควรเรียกเก็บจากสมาชิกทุกประเภท
ไม่ควรยกเว้น ส่วนการประชุมสมาชิกเห็นว่า ควรจัดให้มีการประชุมประจำทุกเดือน และ
การคํานึงงานของสมาคมฯ ยังคึดปานกลาง ควรปรับปรุงให้คึ้นคึต่อไป

ความต้องการของสมาชิก

สมาชิกต้องการให้สมาคมฯ จัดบริการให้แก่นักเรียนมากคึ้น และลักษณะกิจกรรม

ที่สมาชิกต้องการเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะให้ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนสามารถร่วมดำเนินการด้วยกันได้ เช่น การจัดนิทรรศการทางด้านอาชีพ หรือการออกร้านค้า ฯลฯ

ปัญหาของสมาคมฯ

สมาคมประสบปัญหาสำคัญ คือสมาชิกที่เป็นผู้ปกครองขาดความร่วมมือในการดำเนินงานของสมาคมฯ และสมาคมฯ ขาดเงินในการบริหารสมาคมฯ

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

สมาชิกที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นสมาชิกสามัญ และมีอายุการเป็นสมาชิก ตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อสมาคมฯ

1. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ทุกครั้ง ควรแถลงนโยบายของสมาคมฯ อย่างชัดเจนเป็นอันดับแรก
2. สมาคมฯ ควรบรรจุการจัดสวัสดิการแก่ครูเข้าไปในแผนงานระยะยาวด้วย
3. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกและสมาคมฯ สมาคมควรจัดการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวางนโยบายในการดำเนินงานของสมาคมฯ มีลักษณะเพื่อให้ผู้ปกครองและครูมีโอกาสพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์เพื่อพัฒนาตัวนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวัทนา ภาภูตานนท์¹ ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง บทบาทและปัญหาของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษาในพระนคร-ธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า นโยบายส่วนใหญ่

¹สุวัทนา ภาภูตานนท์, "บทบาทและปัญหาของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษา ในพระนคร-ธนบุรี." วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2515.

ของสมาคมฯ ที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย ต้องการให้ผู้ปกครองและครูพบกัน เพื่อแลกเปลี่ยน
 ความรู้และประสบการณ์เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้น ทั้งด้านการเรียนและสังคม
 ดังนั้น จากการวิจัยทั้ง 2 เรื่อง สมาคมผู้ปกครองและครูควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ
 นโยบายที่ระบุไว้ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองและครูมีโอกาสได้พบกันมากขึ้น ทั้งที่สมาชิก
 ได้ให้คำแนะนำไว้ในแบบสอบถามว่า สมาชิกต้องการให้สมาคมฯ จัดการประชุมสมาชิกเป็น
 ประจำทุกเดือน แสดงว่าสมาชิกเห็นความสำคัญในการพบปะระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง
 สมาคมฯ จึงควรพิจารณาส่งเสริมกิจกรรมทางด้านมนุษยสัมพันธ์ให้มากขึ้น ตามความต้องการ
 ของสมาชิก

การดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ผู้วิจัยพบว่า สมาคมฯ ดำเนินงานทาง
 ด้านสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น ให้บริการ กู้ยืมเงิน แก่ครูในโรงเรียน จัดให้ทุนการศึกษา
 ต่อ แก่ครู และให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน อันเป็นการส่งเสริมสวัสดิภาพให้แก่ครูและนักเรียน
 สอดคล้องกับบทความเรื่อง สภาพครูไทย ซึ่ง ดร. ก่อ สวัสดิพานิช² ได้เสนอแนะให้ผู้บริหาร
 โรงเรียนพิจารณาปรับปรุงสวัสดิภาพของครูให้มีความมั่นคง มีความเป็นอยู่ดี เพื่อให้ครูพร้อม
 ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ สมาคมผู้ปกครองและครูจึงช่วยลดภาระของ
 ผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องนี้ได้ประการหนึ่ง

ประโยชน์อีกส่วนหนึ่ง คือส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพราะ
 สมาคมฯ จัดหาทุนเพื่อซื้อและทำอุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่ครู ผลการวิจัยนี้สอดคล้อง
 กับการวิจัยของ มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย³ ซึ่งวิจัยเรื่อง "การสำรวจบทบาทสมาคมผู้-
 ปกครองและครูในจังหวัดพระนคร" ผลการวิจัยพบว่า สมาคมผู้ปกครองและครูมีประโยชน์
 ต่อการศึกษา หมายถึงการเรียนการสอน ครูและนักเรียนได้รับประโยชน์ทั่วถึงกัน

จากการวิจัยเรื่องนี้ พบว่าสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนราษฎร์ที่นำมาเป็น
 ตัวอย่างในการวิจัยมีบริการแก่ครูทางด้านสวัสดิการต่าง ๆ มากกว่าสมาคมผู้ปกครองและ

² ก่อ สวัสดิพานิช "สภาพครูไทย," ศูนย์ศึกษา (มกราคม, 2512), หน้า 17.

³ มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย, "การสำรวจบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในจังหวัด
 พระนคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509).

ครูในโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งสมาคมฯ ของโรงเรียนรัฐบาลส่วนมากมุ่งจัดสวัสดิการให้แก่
นักเรียนมากกว่าให้แก่ครู ทั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า สภาพทางโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการจัดบริการ
ของสมาคมฯ มาก จึงเห็นได้ว่า ผู้ปกครองของโรงเรียนราษฎร์มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ
ความเป็นอยู่ของครูเป็นส่วนมาก ซึ่งอาจเป็นสาเหตุจากความมั่นคงของครูโรงเรียนราษฎร์
โดยทั่วไปยังไม่ดีเท่ากับครูโรงเรียนรัฐบาล ผู้ปกครองจึงต้องการร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียน
เพื่อยกระดับสวัสดิภาพของครูโรงเรียนราษฎร์ให้ดีขึ้น

สมาชิกส่วนมากให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมมากกว่าการให้ความร่วมมือใน
กิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับของ ซัฟเฟอร์ (Safer)⁴ ที่ทำการวิจัยเรื่อง
อิทธิพลของสมาคมผู้ปกครองและครูที่มีต่อการจัดระบบการศึกษาในชั้นประถม พบว่า ลักษณะ
ชุมชนมีอิทธิพลต่อการร่วมมือของสมาชิกในการดำเนินงานของสมาคมฯ และผู้วิจัยได้ให้ข้อ
สังเกตว่า ในชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา ต่างกันมาก ผู้ปกครองมักมาร่วม
ประชุมสมาคมฯ มากกว่ามาร่วมกิจกรรมท่านอื่น ๆ ดังนั้น สมาคมผู้ปกครองและครูในประเทศไทย
จึงควรศึกษา พื้นฐาน ของสมาชิกสมาคมฯ ทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม เพื่อ
ที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นที่พอใจของสมาชิก และเพื่อได้รับความ
ร่วมมือจากสมาชิกมากขึ้น

ความต้องการของสมาชิกที่มีต่อสมาคมฯ สมาชิกส่วนมากต้องการให้สมาคมฯ จัด
กิจกรรมประเภทที่เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน มีโอกาสทำงานร่วมกัน แสดง
ว่าสมาชิกเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคล 3 ฝ่ายมีโอกาสใกล้ชิดกันมา
ขึ้น ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันโอกาสที่บุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือผู้ปกครอง ครู และนักเรียนจะพบกัน
โดยพร้อมเพรียงนั้นยากขึ้นทุกที ทั้งนี้เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้โอกาส
เหล่านี้นหมดไป การเรียนรู้อันร่วมกันและกัน ความเข้าใจกัน จึงลดน้อยลงไปด้วย สมาคมผู้-

⁴Louis Arthur Safer Jr., "Suburban Elementary School Parent Teacher Associations: Their Role in And Influence Upon Educational Decision Making," Dessertation Abstracts, Vol. 33 (December, 1972), pp. 2668 - A.

ปกครองและครูจึงควรหากิจกรรมที่เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้พบกัน ซึ่งควรใช้ช่วงเวลาที่มีความสำคัญ เช่น ในคราวเปิดภาคการศึกษา หรือในคราวประกาศผลการสอบ หรือเมื่อนักเรียนจบการศึกษาและต้องจากโรงเรียนไป ซึ่งวาระสำคัญที่กล่าวมา ผู้ปกครองคงไม่ขัดข้องที่จะมาร่วมในกิจกรรมของสมาคมฯ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สุกจิตต์ หนูหนัก⁵ ซึ่งวิจัยเรื่อง "การสำรวจสมาคมผู้ปกครองและครูในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี" พบว่า วาระที่สมาคมฯ ควรเลือกจัดกิจกรรมควรเป็นระยะก่อนเปิดภาคการศึกษา และ หรือในคราวประกาศผลการศึกษา

ปัญหาของสมาคมฯ ที่ประสบอยู่ขณะนี้คือ ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย⁶ ดังนั้น ผู้บริหารสมาคมฯ ควรได้ศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานของสมาคมฯ และประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ เสนอต่อสมาชิก ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบสาเหตุแห่งการไม่ได้รับความร่วมมือ และเปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอกิจกรรมที่ต้องการ เพื่อเป็นแนวทางแก่สมาคมฯ ในการจัดกิจกรรมที่สมาชิกพึงประสงค์และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสมาคมฯ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยที่มีต่อกรรมการผู้ก่อตั้งสมาคมฯ

คณะกรรมการผู้ก่อตั้ง ควรได้วางแนวทางการบริหารงานและนโยบายให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของโรงเรียน โดยศึกษาสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน และสรุปสาเหตุความจำเป็นในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู โดยต้องคำนึงถึงเหตุผลว่า การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนสามารถลดปัญหาต่าง ๆ ของทางโรงเรียนลงได้จริง และคณะกรรมการต้องคำนึงถึงวิธีการ และแผนงานที่สามารถปฏิบัติได้เกิดผลได้โดยไม่เกินจากสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้ต้องให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ด้านให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมของสมาคมฯ ด้วยความเต็มใจ และตามความสามารถของบุคคลเหล่านั้น

⁵สุกจิตต์ หนูหนัก, "การสำรวจสมาคมผู้ปกครองและครูในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505).

⁶มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย, เรื่องเดิม.

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการดำเนินงานของสมาคมฯ มีดังนี้

1. คณะกรรมการดำเนินงานควรศึกษานโยบายของสมาคมฯ และพิจารณาว่านโยบายของสมาคมฯ มีความเหมาะสมเพียงใด และควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นหรือไม่

2. คณะกรรมการดำเนินงานควรศึกษาพื้นฐานโดยทั่วไปของสมาชิกทุกด้าน ทั้งฐานะเศรษฐกิจและการศึกษา เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการจัดดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพของสมาชิก

3. การติดต่อระหว่างสมาคมฯ กับสมาชิกเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ดังนั้นสมาคมฯ ควรมีเอกสารฯ เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางสมาคมฯ ให้แก่สมาชิกได้รับรู้ว่าสมาคมฯ มีการเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง มีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดเสมอ

4. การประชุมประจำปีของสมาคมฯ ควรมีการแถลงนโยบายแผนงานระยะยาว และการจัดกิจกรรม โดยขอความร่วมมือจากสมาชิกทุกฝ่ายทั้งครูและผู้บริหารองค์ให้ความคิดเป็นในที่ประชุม และขณะเดียวกัน คณะกรรมการดำเนินงานควรแจกแบบฟอร์มการประเมินผลงานของสมาคมฯ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรม และความต้องการของสมาชิกที่มีต่อสมาคมฯ ให้แก่สมาชิก เพื่อให้กรอกข้อความแสดงความคิดเห็นโดยอิสระเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสมาคมฯ ในโอกาสต่อไป

อนึ่ง สมาชิกสมาคมฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสมาคมผู้บริหารและครูทุกท่านควรได้คำนึงถึงเหตุผลสำคัญประการหนึ่งว่า ความมุ่งหมายในการดำเนินงานของสมาคมฯ คือ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางด้านมนุษยสัมพันธ์เพื่อผ่อนคลายภาวะความตึงเครียดที่เกิดจากปัญหาเยาวชนและปัญหาอื่น ๆ ดังนั้นความสำเร็จในการดำเนินงานคือ การได้จัดกิจกรรมให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีโอกาสพบกันมากขึ้น โดยสมาคมฯ เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงบุคคลเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการดำเนินงานของสมาคมฯ บางส่วนยังเข้าใจว่าความสำเร็จของสมาคมฯ คือการที่สมาคมฯ ได้สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นวัตถุ อันได้แก่อุปกรณ์การสอน อาคาร สถานที่ ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินงานจึงเรียกร้องให้สมาชิกเสียสละทุนทรัพย์เพื่อการดังกล่าว อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารไม่ศรัทธาในการดำเนินงานของสมาคมฯ และขาดการร่วมมือกับสมาคมฯ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้คณะกรรมการดำเนินงานมุ่ง

ส่งเสริมกิจกรรมทางด้านมนุษยสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของสมาคมฯ บรรลุ
ตามความมุ่งหมายและนโยบายที่ระบุไว้ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนใหญ่ต่อไป

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง ที่พบจากการดำเนินงานวิจัยในเรื่องนี้ คือการดำเนินงาน
ของสมาคมผู้ปกครองของโรงเรียนมัธยมในกรุงเทพมหานครมักไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิก
เป็นเพราะปัญหาทางด้านการคมนาคมประการหนึ่ง และเพราะโรงเรียนมัธยมมิได้จัดเป็น
โรงเรียนชุมชน เช่นในต่างประเทศ ประการหนึ่ง จึงทำให้การบริหารงานของสมาคมฯ
ขาดความร่วมมือจากสมาชิกที่เป็นผู้ปกครอง ดังนั้น ในโอกาสที่ผู้บริหารการศึกษาในปัจจุบัน
กำลังมีนโยบายจัดการศึกษาเพื่อชุมชน ดังพบว่าขณะนี้โรงเรียนรัฐบาลมุ่งจะรับนักเรียนในเขต
ชุมชนมากขึ้น จึงเป็นนิมิตที่ว่าการบริหารงานของสมาคมฯ ในโอกาสต่อไปจะได้รับความร่วมมือ
จากผู้ปกครองนักเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าที่ปรากฏมาแล้ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การวิจัยเรื่องสมาคมผู้ปกครองและครู ควรได้ศึกษาความแตกต่างระหว่าง
ความคิดเห็นของ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครอง
และครู โดยแยกประเภทของแบบสอบถามออก 3 ประเภท เพื่อได้ทราบความคิดเห็นและ
ความต้องการของผู้ปกครอง ครู และนักเรียน เสนอต่อสมาคมฯ
2. ควรได้สำรวจสมาคมผู้ปกครองและครูในต่างจังหวัด ว่ามีบทบาทและปัญหา
อย่างไรในการดำเนินงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย